

Дослідження психологічних явищ: психологічний пошук магістрантів. – Збірник наукових праць / За ред. О. Л. Мачушник. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2018. – С. 24-28.

С. 24

*Мачушник О.Л.,
Горецький Андрій, Кичкирук Юлія, Майковець Дмитро,
Меліченко Владислав, Паращук Артем, Прокопчук Анастасія,
б1 група, факультет фізичного виховання і спорту*

Читацькі інтереси студентів факультету фізичного виховання і спорту

Свідомість сучасної молоді формується під впливом багатьох чинників: національних та освітніх традицій, преси, телебачення. Доречним буде питанням: а яке місце у цьому переліку посідає книжка? Чи варта вона чого-небудь в очах сучасних молодих українців? Загальновідомо, що саме книга може здійснювати вплив на життя людини, бо відкриває перед нею світ, збагачує розум і почуття, впливає на розвиток характеру, допомагає переймати мудрість попередніх та сучасного покоління. Формування світоглядного портрету молоді особистості передбачає визначення пріоритетів

С. 25

у сфері духовних, матеріальних та естетичних цінностей. Загальновідомо, що саме книга, художній твір можуть впливати на життя людини, бо відкривають перед нею світ, збагачують розум і почуття, впливають на розвиток характеру, допомагають переймати мудрість попередніх та сучасного покоління. «Саме література виконує головну роль у формуванні світогляду, характеру й особистісних якостей, естетичних смаків молодого покоління. Високе мистецтво слова допомагають читачам усіх вікових груп пізнати великий і складний світ, себе у ньому, осмислювати людські стосунки» [2, с. 6] й формувати своє уявлення про духовність. Саме тому вивчення читацьких інтересів молоді є актуальними для психологічної науки.

Духовні цінності – це нормативна, рекомендаційно-оціночна сторона явищ суспільної свідомості, що виражається через відповідні форми, служить нормативною формою орієнтації людини в соціальній і природній реальності. Моральними цінностями ми звикли називати явища моральної культури, за допомогою яких задовольняються суспільні й індивідуальні потреби в подоланні суперечностей між поведінкою особи й інтересами суспільства. Естетичні цінності ж передбачають «предмети і явища природи, доступні людському пізнанню; ... речі створювані людьми ... й продукти духовної діяльності; твори мистецтва». Лише гармонійне поєднання перелічених вище ціннісних одиниць може сформувати повноцінну молоду особистість. Беззаперечним залишається той факт, що незмінним джерелом формування ціннісних орієнтацій у свідомості молоді особи є книга. Виходячи із вищесказаного, виникає потреба у визначенні місця такого виду діяльності людини, як читання у процесі морального, духовного та естетичного вдосконалення молоді. С. Єфремов зазначав, що «завоювати майбутність допоможе нам книжка і лише книжка. Без книжки культура минулого гине, культура ж майбутнього без книжки не росте» [3, с. 305]. Варто згадати мудрі настанови класика педагогіки О. Сухомлинського, який пов'язував рівень компетентності дитини із рівнем його начитаності: «Читання – це віконце, через яке діти бачать і пізнають світ і самих себе. Воно відкривається перед дитиною лише тоді, коли поряд з читанням, одночасно з ним і навіть раніше, ніж вперше розкрита книжка, починається копітка робота над словом, яка повинна охоплювати всі сфери активної діяльності, духовного життя дітей – працю, гру, спілкування з природою, музику, творчість» [3, с. 310].

Проблема розвитку читацької компетенції особистості в процесі вивчення літератури має глибокі традиції і в історії методики. Так, у XIX – на початку XX століття прогресивні педагоги Ф. Буслаєв, В. Водовозов, В. Острогорський, В. Стоюнін, І. Огієнко та інші запропонували своє бачення шляхів розвитку читацької діяльності школярів. На найкращих традиціях розвитку наукової думки розглядали зазначену проблему відомі педагоги В. Голубков, Г. Гуковський, М. Рибникова. Вони вважали вдумливе читання тексту твору, єдність емоційного сприйняття та глибокого критичного аналізу запорукою успішної

літературної освіти. Актуальною залишається проблема читацьких інтересів і в ХІ столітті. Про це писали Н. Волошина, І. Збарський, Л. Мірошніченко.

Читацький інтерес – форма вияву пізнавальної потреби, що спрямовує особистість на усвідомлення цілей читання (як одного з видів мовленнєвої діяльності), а це, у свою чергу, сприяє ознайомленню з новими для молоді художніми чи науковими книгами, спонукає до свідомої діяльності з книжковою продукцією. З огляду на сказане, читацький інтерес – важливий чинник формування духовно багаті мовної особистості. Інтерес до читання, з одного боку, є складним психічним утворенням, що характеризується ситуативною чи стійкою мотивацією, скерованістю уваги, емоційно-пізнавальною активністю, а з іншого – формою вияву задоволення читацької діяльності. З погляду психології, читання – процес глибоко особистісний, що ґрунтується на індивідуальному сприйнятті прочитаного. Одна книга у різних читачів може викликати неоднакові думки й почуття. Історичні факти та літературні твори оцінюються по-різному. Як наслідок, виникає бажання поговорити про прочитане, подумати над новою інформацією, подискутувати з друзями або колективом. Саме тому, обговорення прочитаного – один із найпотужніших стимулів для розвитку людини, ефективний засіб її самоствердження як особистості. Цілком логічно серед показників читацьких інтересів у студентів можна виділити наявність внутрішніх мотивів, які спонукають молодь до читання літератури, потреб і здібностей читати книжки за власними уподобаннями, уважне й зацікавлене ставлення до книжкової продукції, знання крилатих висловів, широкий читацький світогляд.

Працюючи над дослідженням, ми ставили перед собою на меті визначити місце книги у житті студентської молоді та окреслити коло читацьких інтересів студентів. У дослідженні взяли участь 20 студентів-магістрантів Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Завдання, які були поставлені для реалізації нашої мети:

С. 26

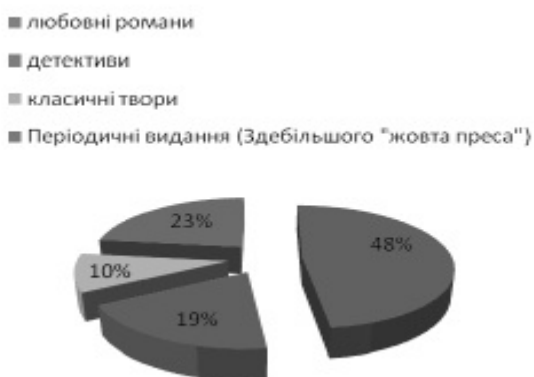
1) провести анонімне анкетування серед студентів-магістрантів Житомирського державного університету імені Івана Франка факультету фізичного виховання і спорту з метою визначення місця книги в їхньому житті;

2) простежити ставлення студентів до книги та фільмів, які зняті по мотивах книг;

3) здійснення аналізу отриманої інформації.

Реалізуючи поставлені на початку роботи завдання, ми мали на меті, найперше, з'ясувати чи читає студентська молодь на дозвіллі та чи вважають читання актуальним заняттям. 45 % студентів читають і вважають книгу актуальною, 50 % студентів читають лише професійну літературу, але книгу вважають актуальною, 5 % не читають, вважають, що книга – це минуле.

Студентський вибір стосовно вибору жанру книг графічно зображено на діаграмі 1.

Діаграма 1. Розподіл відповідей на питання «Якому жанру книги Ви надасте перевагу?»

На питання: «Як Ви ставитеся до книжок в електронному варіанті?» 16 % студентів-магістрантів написали, що відносяться позитивно, 12 % –байдуже, і 72 % доповіли, що негативно.

Стосовно запитання: «Як ви віднесетесь до того, що на факультетах не пов'язаних з літературою впровадять «вечори класики» або літературні гуртки?» ми отримали такі

відповіді: 35 % студентів-магістрантів написали, що відносяться позитивно, 29 % – байдуже, і 36 % відповіли, що вони категорично проти.

На питання: «Чи впливає книга на психологію людини?» 26 % відповіли, що книга впливає на психологію людини, 7% відповіли, що ні, і 67% студентів не змогли визначитися.

Відповідаючи на питання: «Що ви оберете – повість чи оповідання?» 65 % студентів дали відповідь, що надають перевагу оповіданням, а 35 % опитаних дали відповідь – повість. Питання «Яку книгу ви б обрали: паперову, електронну чи аудіо?» – 75 % студентів дали відповідь що надають перевагу паперовим книгам, а 20 % опитаних дали відповідь що надають перевагу електронним книгам і 5 % опитаних студентів надають перевагу аудіо книгам. На питання «Яким письменникам ви надаєте перевагу – сучасникам чи авторам минулих років?» – 55 % студентів дали відповідь, що надають перевагу авторам минулих років, вважаючи їх класиками світової літератури, натомість, 45 % опитаних дали відповідь, що надають перевагу авторам сучасного часу. Стосовно питання «Які літературні стилі ви знаєте?» 60 % студентів назвали всі літературні стилі, 20 % опитаних назвали лише кілька стилів літератури, і 20 % опитаних взагалі нічого не відповіли.

Стосовно питання «Як ви обираєте собі літературу?» 45 % студентів відповіли, що надають перевагу при виборі книги пораду друга, 35 % опитаних дали відповідь, що обирають собі книги, які активно рекламуються, і 20 % студентів при виборі книг для читання надають перевагу власним смакам та побажанням. «Що вам приходить на думку при прізвищі Франко?» – 50 % студентів відповіли – рідний університет, 35 % опитаних дали відповідь – видатний український письменник, і 25 % студентів відповіли – видатний український філософ. На питання «Що найбільше приваблює вас у книжках?» 45 % студентів дали відповідь, що книга – це чудова можливість зануритись у фантастичний світ, 30 % опитаних дали відповідь, що книги розширюють світогляд, і 25 % студентів відповіли, що це можливість «вбити час». На питання «Ваші улюблені українські поети?» 35 % студентів дали відповідь – Леся Українка, 25 % – Володимир Сосюра, 25 % – Ліна Костенко, і 15 % – Станіслав Чернілевський. На питання «Якій мові ви надаєте перевагу при читанні?» 70 % студентів дали відповідь, що надають перевагу книжкам на українській мові, а 30 % опитаних дали відповідь, що їм цікавіше та легше читати російською мовою. Питання «Скільки книжок ви прочитали за останні 2 місяці?» висвітлило, що 65 % студентів дали відповідь, що прочитали за останні 2 місяці лише дві книги, 25 % опитаних дали відповідь – одну книгу прочитали за 2 місяці, і 15 % опитаних

С. 27

студентів відповіли, що взагалі не прочитали ні однієї книги. На питання «Назвіть книгу що зараз читаете?» 55 % студентів дали відповідь, що наразі читають книгу закордонного автора, 45 % опитаних відповіли, що читають книгу сучасного українського автора.

За питанням «Чи велика у вас домашня бібліотека і скільки в ній книжок?» ми визначили наступне: 85 % студентів відповіли, що вони мають домашню бібліотеку, і 15 % – що не мають. «Чи часто ви відвідували бібліотеку в школі?» – 60 % студентів відповіли, що рідко відвідували, і 40 % – що часто. На питання «Якщо ви не читаете книжок, то чому це відбувається?» – 100 % студентів сказали, що читають книги. На питання «Для чого потрібно читати книжки?» – 60 % студентів відповіли, що для розвинення розуму, 20 % для задоволення, і 20 % – для цікавості. Стосовно питання «Як ви вважаєте, з якого віку потрібно починати читати ?» 100 % студентів написали, що потрібно починати читати з ранніх літ. На питання «Як ви вважаєте в якому віці потрібно закінчувати читати?» – 100 % студентів відповіли, що читати треба до кінця життя. «Яким чином література впливає на людський розум?» 50 % студентів відповіли, що не знають, 20 % відповіли, що ніяк, 30% – що впливає так, як захоче людина. На питання «Як книга впливає на психологію людини ?»– 30 % студентів відповіла, що ніяк ,60 % сказали що позитивно, 10 % негативно. «Напишіть одним словом книга це ?»– 60 % студентів написали ,що книга це знання, 20% це забава, 20 % це цікаво. «Чи ходили ви на літературні гуртки ?» 90% студентів відповіли ні, 10% так Стосовно питання «Щоб ви вибрали прочитати книгу ,чи піти в театр ?», 60% студентів вибрали піти в театр, 40 % прочитати книгу. « Чому ви найбільше надаєте перевагу: читанню книг або перегляду фільмів?», 78% опитуваних студентів надають перевагу перегляді фільмів, 22% студентів надають перевагу книгам. На питання «Чи потрібні уроки літератури на факультетах

не пов'язаних з літературою?», 75% студентів вважають, що предмет літератури необхідний на факультетах не пов'язаних з цим предметом, 25% студентів вважають, що предмет літератури не потрібен на факультеті. «Який жанр літератури ви вважаєте найпопулярнішим на сьогоднішній день?», 45% студентів вважають, що роман, 32% надають перевагу детективам, 23% опитуваним подобається пригодницький жанр. Стосовно питання «Як ви вважаєте, чи може книга змінити ваше життя?», 95% опитуваних вважають, що книга може змінити їхнє життя, інші ж 5% вважають, що не може. «Якби ви були б письменником, у якому жанрі ви писали б?»—40% студентів писали б у детективному, 37% писали б романи, 12% студентів хотіли б писати в пригодницькому жанрі, 11% студентів надали перевагу психологічному жанру. На питання «Назвіть останню прочитану книгу?» 35% студентів написали –«Шерлок Холмс», «Війна и мир» – 8%, «Анна Каренина» – 12%, «Гарри Поттер» – 25%, «Марсианин» – 20%. «Якій літературі ви надасте перевагу: зарубіжній чи вітчизняній?» 70% студентів зарубіжній, а вітчизняній – 30%. «Назвіть першу книгу яка вам запам'яталась?», «Буквар» – 30%, «Вінні Пух» – 40%, «Малыш и Карлсон» – 17%, «Золотой ключик» – 13%. Стосовно питання «Чи можете ви назвати себе людиною, яка багато читає?» Так – відповіли 50%, ні – 50% опитуваних. «Ви надасте перевагу прозі чи поезії?» – прозі надають перевагу 90% , поезії – 10%. «Чи є у вас улюблений поет чи поетеса?». Отримали наступні відповіді: Ф. Достоевский – 20%, А. Дойл – 20%, Л. Толстой – 20%, М. Твен – 10%, Немає – 30%. «Назвіть зарубіжних письменників яких ви знаєте?» –А. Дойл – 30%, М. Твен – 15%, У. Шекспір – 10%, Т. Драйзер – 20%, Д. Свіфт – 25%. На питання «Назвіть українських письменників яких ви знаєте?», 55% відповіли –Т. Шевченко, Л. Українка – 30%, Г. Сковорода – 5%, Л. Костенко – 3%, І. Франко – 7% опитуваних. «Яка асоціація приходить вам на думку при слові «книжка?»» 40% студентів відповіли бібліотека, читання – 25%, папір – 10%, школа – 25%.

Отже, проведене дослідження показало, що книзі у житті студентської молоді відводиться не зовсім значна роль. Очевидно твердження про те, що «книга вчить, як на світі жити», залишилося в уявленні молоді пережитком минулого століття. Переважна більшість – читачі з уже досить-таки невибагливим естетичним смаком. Проте, зважаючи на молодий вік досліджуваних, дану ситуацію ще можна виправити на краще.

Список використаної літератури:

1. Бугайко Т. Ф., Бугайко Ф. Ф. Навчання і виховання засобами літератури. – К.: Рад. школа, 1973. – 176 с.
2. Ісаєва О. О. Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури. – К.: [Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова], 2003. – 379 с.
3. Ісаєва О. О. Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури: Дис... док. пед. наук: 13.00.02. – Київ, 2004. – 446 с.
С. 28
4. Рыбникова М. А. Очерки по методике литературного чтения: Пособие для учителя / 4-е изд., испр. – М.: Просвещение, 1985. – 287 с.
5. Сухомлинський В. О. Вибр.твори: У 5-ти т. – К., Рад. школа. – 1976. – Т.2. – С. 421.
6. Сухомлинський В. А. Рождение гражданина / 2-е изд. М.: Молодая гвардия, 1971. – 336 с.